

Обставини справи

Справа стосувалася провадження, в якому заявник подав заяву про встановлення за ним опіки над його дитиною, яка проживає в Норвегії, після смерті її матері. Зокрема, заявнику довелося бути присутнім на судовому засіданні у провадженні за допомогою Skype, оскільки йому не надали візу для в'їзду в Норвегію з причини імміграційного контролю.

У 1999 року в Гамбії у заявника з дружиною народився син Т. Після розірвання шлюбу, приблизно через чотири роки, колишня дружина вдруге вийшла заміж і переїхала жити зі своїм новим чоловіком до Норвегії. Перш ніж приєднатися до них у Норвегії у 2007 році Т. жив зі своєю бабусею в Гамбії. Коли колишня дружина заявника відвідувала Гамбію впродовж трьох тижнів у 2010 році, вони зачали ще одну дитину. Народжена в Норвегії у 2011 році дитина Г. проживала там разом із матір'ю та братом. Заявник бачився з Г. у 2015 році, коли той був на двотижневих канікулах зі своєю матір'ю в Гамбії, і, можливо, один раз до цієї зустрічі.

Мати Г., яка була його одноособовим опікуном, у червні 2017 року померла. Його тітка по материнській лінії, яка жила в Англії, і його батько подали документи про встановлення опіки; батько Г. також подав заяву на отримання шенгенської візи для поїздки до Норвегії на судові засідання. Його заяву на отримання візи було відхилено, а апеляція на це рішення була залишена без задоволення. На відміну від заявника тітка Г. була присутня на судовому засіданні.

Міський суд відхилив обидві заяви про встановлення опіки, дійшовши висновку, що в обох випадках є ризик того, що про Г. не будуть належним чином піклуватися. Оцінюючи ці заяви, суд підкреслив, що Г. майже не знав свого батька, який ніколи не був у Норвегії, і що його батько хотів, щоб Г. переїхав до Гамбії. Тим часом Г. помістили до притулку.

І батько, і тітка Г. подали апеляцію. Його батько знову подав заяву на отримання шенгенської візи для участі в спільному слуханні і, коли її було відхилено, оскаржив це рішення. Вищий суд, вважаючи, що участь у слуханні через Skype не буде оптимальним рішенням, звернувся з листом до Управління імміграції, підтвердивши, що заявник є стороною у справі і що для рівності змагальних можливостей сторін важливо, аби він був присутнім протягом двох днів слухання. Апеляційна рада з питань імміграції вирішила, що ризик того, що він не повернеться до рідної країни після судового розгляду, був занадто високим для отримання візи.

Згодом Вищий суд відхилив клопотання заявника про перенесення розгляду апеляційної скарги або відокремлення його слухання від слухання тітки, встановивши, що хоча розгляд справи через Skype не був ідеальним рішенням, за таких обставин він був прийнятним. У

¹ Переклад цього рішення для огляду здійснила Анастасія Бойченко.

найкращих інтересах Г. було якомога швидше врегулювати це питання, і адвокат заявника був присутній на слуханні, щоб захистити його інтереси в апеляційному провадженні.

Під час розгляду було з'ясовано, що заявник подав заяву не про встановлення опіки над своєю дитиною, а про покладення батьківських обов'язків.

Вищий суд відхилив апеляційні скарги, дійшовши висновку, що ні опіка тітки, ні опіка батька не були в найкращих інтересах Г.

Вищий суд погодився з висновками експерта в тому, що це не матиме будь-яких безпосередніх фактичних наслідків для Г. незалежно від того, чи буде на заявника покладено батьківські обов'язки, і видається важливим те, щоб заявник був важливою частиною життя Г. у відповідний час у спосіб, який був би корисним для дитини. Насамперед це – надсилання фотографій, прояв інтересу до повсякденного життя Г. й участь у ньому, якщо Г. буде зацікавлений у контакті. Поступово вони могли б краще познайомитися один з одним. Такі контакти не залежали б від наявності в заявника батьківських обов'язків.

Щодо рішень про батьківські обов'язки Вищий суд підкреслив, що заявник мало знав Г. і тому не мав навичок для участі в прийнятті рішень таким чином, щоб це відповідало найкращим інтересам дитини. Крім того, географічна та культурна прірва між заявником та надавачем опіки Г. у Норвегії ускладнить розподіл батьківських обов'язків між заявником та опікуном Г.

У квітні 2019 року Апеляційний комітет Верховного суду відмовив заявнику в дозволі на оскарження рішення Вищого суду.

Посилаючись на статтю 6 Конвенції (право на справедливий судовий розгляд), заявник скаржився на несправедливість провадження головним чином через те, що йому не було дозволено бути особисто присутнім. Він стверджував, серед іншого, що був поставлений у явно невідгідне становище порівняно з тіткою дитини, яка також подавала заяву про батьківські обов'язки і могла особисто брати участь у судовому розгляді.

Крім того, заявник скаржився, що відмова надати йому батьківські обов'язки порушила його право на повагу до сімейного життя відповідно до статті 8 Конвенції. Він стверджував, що непокладення на нього батьківських обов'язків щодо Г. призвело до розриву зв'язків між ними.

Оцінка Суду

Щодо статті 6 Конвенції

Ключове питання в ЄСПЛ полягало не в тому, чи потрібно було видавати візу для забезпечення заявнику справедливого судового розгляду, а в тому, чи був судовий розгляд справедливим, враховуючи, що йому не дозволили в'їхати в Норвегію, аби особисто брати участь у судовому розгляді.

ЄСПЛ зазначив, що справа у Вищому суді обмежувалася вирішенням питання лише щодо батьківських обов'язків, а не опіки над дитиною. Вищий суд спершу вважав, що заслуховування показань за допомогою відеозв'язку не буде оптимальним рішенням. Однак після того як стало зрозуміло, що заявнику не буде дозволено в'їзд до Норвегії, Вищий суд визнав прийнятним продовжити заплановане засідання за його присутності через Skype, а також із фізичною присутністю його адвоката на слуханні для представлення інтересів заявника. Вищий суд вважав, що швидке вирішення питання відповідатиме інтересам дитини, оскільки з моменту ухвалення рішення міським судом пройшло більше року. Фактично Вищий суд мав зробити вибір між відкладенням розгляду справи на невизначений період без її вирішення і сприянням участі заявника за допомогою відеозв'язку.

Хоча заявник не погоджувався з розглядом справи без його фізичної присутності, він не скаржився через свого адвоката на конкретні проблеми під час самого засідання. Незважаючи на те, що в протоколах судових засідань були зафіксовані деякі проблеми з підключенням, із них випливало, що представник заявника не мав заперечень проти проведення засідання. Більше того, адвокат не скаржилася на те, що заявник не мав можливості конфіденційно спілкуватися під час судового розгляду.

ЄСПЛ дійшов висновку, що впродовж судового розгляду заявник користувався допомогою адвоката, присутнього на всіх засіданнях, і, хоча інколи це було технічно складніше, ніж якби він був у тій кімнаті, йому було надано багато можливостей представити свою справу як у процесі підготовки справи, так і під час самого судового розгляду.

Відповідно, ЄСПЛ не вбачив жодних ознак того, що слухання було несправедливим, і дійшов висновку, що порушення статті 6 Конвенції не було.

Стаття 8 Конвенції

ЄСПЛ відзначив, що стосунки заявника зі своїм сином переважно полягали в тому, що він зустрівся з Г. під час двотижневих канікул у Гамбії, коли дитині було чотири роки, за два роки до смерті матері Г. та за чотири роки до рішень національного суду. З огляду на високий рівень обмеженості зв'язку між батьком та сином Вищий суд вважав, що заявник був недостатньо кваліфікованим, аби взяти на себе батьківську відповідальність за Г. у спосіб, який би відповідав найкращим інтересам дитини. Утім, він рекомендував встановити між ними контакт.

За оцінкою ЄСПЛ, підстави, наведені Вищим судом, були відповідними та достатніми й не було жодних причин стверджувати, що національні органи влади не переслідували найкращі інтереси дитини або не змогли забезпечити справедливого балансу між конкуруючими інтересами у справі.

Тому ЄСПЛ визнав скаргу за статтею 8 Конвенції необґрунтованою та відхилив її.

Висновок

Відсутність порушення статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 2 грудня 2021 року й набуло статусу остаточного 2 березня 2022 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.